

BUITEN

29^E JAARGANG N^O. 9

ZATERDAG 2 MAART 1935

VOORGEVEL VAN HET KASTEEL ROOSTEREN IN ZUID-LIMBURG

omgeving zéér merkwaardig is uit historisch en zelfs uit voorhistorisch oogpunt. ☼ De herder zat met over de borst gekruiste armen en zijn oogen staarden met afwezigen blik vooruit. ☼ „Ik denk”, zoo ging hij dan verder „aan d'n vuurman, die ze in het ouwe Papendal vaak hebben gezien. Verscheije minsen hebben dat verschijnsel gezien en mijn vader ôk meermalen. 't Papendal is zoo'n lange laagte, dat weet je wel en ik meen, dat er precies de grens deurloopt van de gemeenten Ede en Aorem. Nou, ze zagen daar dan een vurig iets, 't leek wel een brandend mins en 't bewoog zich ôk. 't Kwam van den kant van Wolfhezen en je heurde niks gien lawaai of zoiets. Echt vuur kan 't niet geweest zijn, want dan waren de dorre smeulen en het dennenhout wel in d'n brand gevlogen, maar dat gebeurde niet. Als je bleef kijken, kwam het vuur al dichter bij en eindelijk kwam het bij den steenen duiker, die nou nog onder d'n weg deur ligt en daar verdween het in . . . Mijn vader zag de verschijning twee of drie keer en altoos verdween de vuurman op dezelfde manier in d'n duiker. Iets, waar je niks van begrijpt en ik zeg maar: Wat zou zoiets te beteekenen hebben. Vreemde, wonderlijke dingen gebeuren d'r op de wereld . . .” ☼ Een vuurman! En op de plaats van het oude Papendal, de grens van Ede en Arnhem! Ik dacht aan de oude beteekenis van grenzen en aan de zware straf, die er eertijds op stond, wanneer iemand zich verstoutte de heilige grens te schenden door 't verzetten of verleggen van grenssteen of grenspaal. ☼ Daarna vroeg ik den zwijgenden schaapherder of de hardsteenen grenspaal, die men links van den weg in de heide ziet, daar al lang gestaan zou hebben. ☼ „Al jaren”, was het hoogst merkwaardige antwoord. „maar ik heb wel es door ouwe minsen heuren vertellen, dat op de bult, waar die paal nou staat, vroeger een grensstéén lag. Ze hebben dat veranderd. — waarom weet ik niet — en bij 't graven op die plek môtten ze onder d'n steen het geraamte van een mins in den grond gevonden hebben. Waarom of die daar begraven lag op die stille afgelegene plek en onder die steen, dat is een zaak, die ik nooit begrepen heb . . .” ☼ Kort daarop namen we afscheid: de scheper had nog 't een en ander te doen en mij wachtte nog een stevige trap tegen den boesterigen wind in, die de natte bladeren nu en dan over den weg joeg. ☼ Het werd vroeg donker en steeds maar kwamen de grijze regenwolken uit het Westen aanzetten, een overvloed van water uitgietend over de verlaten heide en de verre, donkere bosschen . . .

ENCORE!

DOOR TRINIE

EEN mooie, heldere, zonnige najaarsdag. Zoo'n dag om in harmonie te zijn met de heele wereld, om het „Alle Menschen werden Brüder” in toepassing te willen brengen. Niet alzo Siegfried. Hij is prikkelbaar en zichtbaar uit zijn humeur, waarom weet niemand, ik ook niet. Nog geen twee minuten nadat we de poort uit zijn, heeft hij al een aanval gedaan op het andere paard, dat, goedmoedig, er zich gelukkig niets van aantrekt, alleen welwillend een eindje op zij gaat. Bovendien zijn we in onbekend, althans aan Siegfried onbekend gezelschap en onbekend maakt onbemind. Vóór de rit ten einde is, zal ik er me eens en voor al rekenschap van hebben gegeven welk een machtige factor dit is. ☼ Door mijn goed gesternte geleid heb ik den gelukkigen inval gehad een overbekenden weg te kiezen in plaats van te willen experimenteeren met onbekend terrein. We gaan de haven langs, den heelen boulevard af, dan het strand op tot het betonnen huisje en denzelfden weg terug. Het is een route, die je in twee uur doen kunt en ik heb precies twee uur den tijd. ☼ Voor het traject langs den boulevard heeft Siegfried eenige trucjes en onhebbelijkheden, die hij telkens opnieuw probeert af te werken. Eerst doet hij een poging om den bestraten weg naar den vuurtoren op te rennen, hoewel hij daar niets te maken heeft. Als hij tot de orde wordt geroepen, geeft hij zijn misnoegen te kennen door te bokken en dwars over den weg te dansen. De andere ruiter informeert onschuldig — met een onbevangenheid, die in ieder ander verdacht zou zijn — of dat paard altijd zoo doet, waarop ik lieftallig repliceer, dat hij ook wel eens een enkelen keer behoorlijk is. Bij het eindpunt van lijn elf maakt een vertrekkende tram hem kwaad en dwars tegen alles in, wat je in zulk een geval van een paard zoudt verwachten, wil hij nu daar op af. En de heele vorige week is hij een toonbeeld van braafheid geweest. ☼ We arriveeren tenslotte op het strand

en gedachtig aan de woorden van mijn instructeur, dat draven, een lang volgehouden rustige draf zonder te jagen, altijd en onder alle omstandigheden je winner is, stel ik voor te draven. Siegfried ondervindt de weldadige werking van het veelbeproefde recept en raakt in zijn humeur. Hij knort even tevreden om te kennen te geven, dat hij een braaf paard is en dat hij geen last meer zal geven. Stap, weer een oogeblik draf en dan stel ik, zonder eenigen argwaan, een galop voor. Maar ik vergeet er bij te zeggen, dat Siegfried minstens een halslengte voor moet blijven. Het tweede paard weet het niet en galoppeert gelijk met hem op. Dat irriteert hem, hij wordt weer kribbig, probeert te slaan, bijt een paar maal met onverwachte uitvallen. Het kost wat moeite om hem weer in de lijn te krijgen. Een paar honderd meter gaat het dan weer goed. Plotseling stormt de andere ruiter, zonder eenige waarschuwing, met zijn paard in rengalop weg. Siegfried kan zoo iets niet hebben, hij schijnt het gebrek aan manieren te vinden. Wat daarvan is, hij wordt wild-nijdig, bokt van kwaadheid, springt links, springt rechts, dan weer vooruit. Ik geef den teugel vrij, in de hoop, dat hij er achteraan zal gaan, dan vergeet hij zijn hoosheid wel. Maar hij denkt er niet over. Hij moet zijn gemoed luchten. Dit is net het laatste, wat de beker doet overloopen. Hij doet nog een wonderlijke sprong schuins-links, dan gaat zijn rug een handbreed omhoog, een fractie van een seconde te laat besef ik, dat hij zijn beruchten kattenrug maakt. Achterbeenen omhoog, een spannen van den rug, een ruk met zijn hoofd omhoog, waarvoor ik de kracht mis er tegen in te gaan, hoofd tusschen de voorbeenen, nog een zet na . . . Het gaat alles veel gauwer dan je het met je gedachten zelfs volgen kunt — ik vlieg over zijn hoofd heen, voel even den schamp van zijn voorhoef tegen mijn achterhoofd . . . Het is of er een kanon vlak naast mijn oor wordt afgeschoten, maar ik voel hoe de hoef snel wordt teruggetrokken. Tienduizend sterren dansen voor mijn oogen en ik ben even beduusd, Siegfried trouwens ook. Hij heeft er spijt van. Als ik snel overeind kom om te demonstreeren, dat er niets is en voor hem langs ga, keert hij zijn hoofd mee om en steekt berouwvol een been op. „Shake hands, het was niet zoo erg bedoeld als het aankwam en ik hoop, dat ik je geen pijn heb gedaan. Dat ik je raakte was écht per ongeluk, dat hoorde niet bij de voorstelling”. Ik weet het en heb geen rancune en bezit gelukkig een erkend harden bol. Even stappen, dan zetten we toch uit paedagogische overwegingen een galop door. Op den terugweg blijkt Siegfried toch niet gekalmeerd. Hij is telkens opnieuw uit zijn humeur en een gelukkig evenwicht valt niet meer te bereiken. Het is mogelijk dat het gezelschap hem niet bevalt en dat deze omstandigheid hem uit de plooi brengt. Strandverschijningen waar hij nooit bang voor is — hij is trouwens nergens bang voor — jagen hem nu een wilden schrik aan. Ruiters die ons passeeren en die hem gewoonlijk siberisch laten, wekken nu een onweerstaanbaren lust om mee te hollen en als hij niet mag, slaat hij uit puur verzet afwisselend met voor- en achterbeenen. Tweemaal lukt het hem om weg te schieten, maar hij is altijd gemakkelijk weer op te vangen, dus dat hindert niet. — Lief paardje, merkt de ander op, ik heb nooit geweten, dat het zoo'n ellendeling was. Waarop ik heftig verdedig, dat Siegfried volstrekt geen ellendeling is, alleen maar wat gauw op zijn teentjes getrapt. ☼ Mijn hoed schijnt te klein geworden. Ongemerkt inspecteer ik mijn achterhoofd. Een buil zoo groot als een ei. Ik mag nog van geluk spreken. Toch ben ik wel blij als we thuis zijn. Bij het afstijgen een scherpe pijn in de linker knie, die vanouds een gescheurde spier op haar rekening heeft en die nu bij het vallen een knauwtje gebad schijnt te hebben. Thuis kan ik mijn laars niet uitkrijgen, omdat de linker enkel tweemaal zoo dik is als hij behoort te zijn. En rechts staat op mijn been de afdruk van een paardenhoef in diep donkerblauw. Een mooie, ronde stempel van een paard met sierlijke, gezonde hoeven. Den volgende dag informeer ik bij mijn instructeur, alsof ik een raadseltje opgeef: „Als iemand een buil op zijn achterhoofd heeft en een pijnlijke linker knie en een dikke linker enkel en een hoefafdruk op het rechterbeen, wat kan er dan precies gebeurd zijn?” ☼ „Dan zou ik zeggen, dat die iemand er vrij hard afgeslingerd is en geraakt werd bovendien. En dat laatste had ik nooit van den schimmel gedacht”. ☼ Waarop ik Siegfried in bescherming neem en zeg dat hij het raken in elk geval niet helpen kon en dat hij stellig zal oppassen, het nooit weer te doen. Dat is ook zoo; wat het raken betreft. Het afgooien . . . Encore!

Foto's Z.-Afr. Havens en Spoorwegen

HET VERDIEPTE GEDEELTE VAN DEN BOTANISCHEN TUIN TE DURBAN

HET STADSLEVEN IN ZUID-AFRIKA

DOOR G. W. DEKKING

HET leven in de steden van Zuid-Afrika verschilt hemelsbreed van dat op het platteland — zooals ik dat beschreef in het artikel „Die Suid-Afrikaanse Boerenplaas” in het nr. van 8 December 1934. ☼ Wie hier in een stad woont, woont toch eigenlijk ook weer niet in een stad, daar de Zuid-Afrikaansche steden zoozeer van de Europeesche verschillen. ☼ Het centrum onzer steden is het zakencentrum, waar men meerendeels winkels en kantoorgebouwen aantreft, met zoo hier en daar een enkel flatgebouw. Van 's ochtends acht tot 's middags vijf uur maken de centra onzer steden, die met uitzondering van Johannesburg alle een zielenantal hebben van onder de honderd-duizend, op den vreemdeling een indruk, dat hij zich in een miljoenenstad bevindt. Rijen auto's bewegen zich moeizaam door de drukke straten of wachten voor den mechanischen verkeersagent, den robot; de troittoirs zijn vol haastige menschen, die zich van of naar kantoor begeven. Buiten de kantoor-tijden ligt de binnenstad verlaten en wordt eerst weer veel levendiger als de bioscopen beginnen. Hier, in de centra der steden vindt men de hoge, moderne, betonnen gebouwen. De grond is er duur en men bouwt de hoogte in. Johannesburg is een typisch voorbeeld dezer hoogte-koorts en men zou niet denken, wanneer men in een der hoofdstraten, de Eloff-, Commissioner-, Rissik- of Presidentstraat loopt, dat men zich in de metropolis van donker Zuid-Afrika bevindt. Men krijgt eerder een idee in New York of Chicago te zijn, als men de tallooze tien tot zeventien verdiepingen hoge gebouwen ziet. ☼ De buitenwijken — suburbs — zijn de woonoorden der stadbewoners. Zij zijn door tram- en autobusdiensten met het centrum der stad verbonden. Het is hier, dat men de prachtige woonhuizen aantreft, gelegen te midden van groote tuinen. De meeste huizen zijn, zooals in Afrika gewoonte is, slechts één verdieping hoog; slechts die der rijken hebben twee verdie-

pingen, van drie of meer vindt men er zoo goed als geen. Het doorsnee woonhuis bestaat uit een eet-zitkamer, diverse slaapkamers, keuken, bijkeuken en badkamer. De kafferkamer staat achter in den tuin, evenals het toilet. Aan de voorzijde en dikwijls geheel rond het huis is een veranda, waar men 's avonds heerlijk de avondkoelte kan genieten en in warme zomernachten slaapt. ☼ Veel is er ook in de steden niet aan vermaak te vinden. Men kan naar een bioscoop gaan of een tearoom met een strijkje en een enkele maal naar een concert of tooneeluitvoering. Voor hen, die van kaartspelen of dansen houden, biedt de stad gelegenheden te over, daar er steeds menschen zijn, die een „partij” geven, waarop gedanst en gebridget wordt. De tuinen rond de huizen zijn groot en maken, dat de steden, hoewel klein wat het aantal inwoners betreft, verbazend uitgestrekt zijn. Zoo heeft Pretoria, een stad van nog geen vijfenvijftig duizend inwoners, een straat van bijna 20 K.M. lengte. Deze straat, Churchstreet, loopt dwars door de stad van Oost naar West. ☼ De tuinen zijn bijna het geheele jaar door één bloemenzee. Zij, die van tuinieren houden — en de meeste menschen hier zijn er dol op — kunnen hun tuinen in ware paradijzen herscheppen. Vele tuinen zijn, daar de omgeving der stad berg- of heuvelachtig is, trapsgewijze aangelegd, wat een schitterend effect maakt. Het zijn niet alleen rozen, anjelieren, enz., die de tuinen sieren; tal van inheemsche wilde bloemen — prothea-wilde lelies in verschillende soorten, kafferbloem — maken een prachtig kleureffect. De heggen rondom de huizen zijn meestal door kleine klimroosjes gevormd, die het gansche jaar door bloeien. ☼ De buitenwijken met hun prachtige huizen en tuinen, zoo rijk aan bloemen, zijn het best te vergelijken met plaatsjes als Santpoort en Bloemendaal. De straten zijn om zoo te zeggen breede lanen. Aan beide zijden zijn ze omzoomd met eiken of jacarands, die in October, als ze in

bloei staan, met hun violette bloesems een meer dan schitterend effect maken. Men heeft in de Zuid-Afrikaansche voorsteden dezelfde rust en heerlijke versche en koele lucht — ze liggen meestal veel hoo-

ger dan de binnenstad — als in Hollands forensendorpjes. Ik zeide u reeds hierboven: „wij leven hier in een stad en eigenlijk toch niet”. Bijna iedere suburb heeft zijn eigen zweminrichting, golfcourse, dameskring, enz. Ze vormen dorpjes op zich zelf en wedijveren met elkaar in deftigheid. Winkel vindt men er weinig. Voor de diverse huishoudelijke en andere inkoop moet men naar de stad, wat men gewoonlijk Zaterdagsochtends doet. Zaterdag is in Zuid-Afrika de dag der dagen. Dan gaat iedereen 's ochtends stadwaarts „dorp-toe” — om voor de

komende week inkoop te doen en . . . in de tearooms bekenden en vrienden uit andere suburbs te ontmoeten. De steden in Zuid-Afrika zijn jong en daarom evenals de huizen up to date ingericht. Toch vindt men in deze nog zo jonge steden wijken, die weinig voor de Londensche „slums” behoeven onder te doen. Een krachtige campagne is thans in de verschillende steden op touw gezet om deze krotten, die een schande voor onze mooi aangelegde steden zijn, te doen verdwijnen. Vooral de vrouwen werken krachtig in deze richting mede. Een actieve vrouw in de stad heeft een verbazend druk leven. Zij is lid van verschillende vereenigingen, werkt op sociaal en kerkelijk gebied en doet „last but not least” aan sport — tennis, golf en hockey. Groot is dan ook het aantal vrouwenclubs, dat men in de steden aantreft. De inrichtingen van onderwijs, hospitalen, zweminrichtingen zijn uitstekend ingericht en liggen bijna alle in de rustige buitenwijken, ver van het gewoel der benauwde binnenstad. Als men 's avonds, na een dag van hard werken in zomersche hitte, zoo heerlijk koel, diep verborgen in zijn tuin zit, omringd door een heerlijken bloemengeur, verlangt men heusch niet terug naar de steden in Europa.

K.AAPSTAD GEZIEN VAN SIGNAL HILL

EEN VOGELEILAND IN DE OOSTZEE

REEDS op de bootreis naar Visby, Gotland's kleine hoofdstad, had ik de twee „Karelseilanden” zien liggen: twee kleine, ronde, kale schijven, die op het water schijnen te drijven, dicht bij de kust van Zweden's grootste eiland. Maar wie de eilanden bezoekt, merkt dat ze toch zoo kaal en vlak niet zijn als ze uit de verte schijnen. Steil rijzen de kalkrotsen uit de branding op, maar stormen, regens en de tijd hebben de rotswanden uitgehold, zoodat er ontelbare grotten en kloven zijn ontstaan, en er mogen hier weinig boomen groeien, struikgewas, gras en bloemen tieren welig tusschen de steenen, terwijl op beschutte en vochtige plekjes allerlei bloemen en zelfs zeldzame orchideeën bloeien. Vroeger zijn deze eilanden bewoond geweest en moeten er zware bosschen hebben gegroeid. Vroeger . . . dat wil zeggen een paar duizend jaar voor onze jaartelling. In enkele der grootste grotten zijn hoogst merkwaardige

vondsten gedaan van bewoners uit het steenen tijdperk, en uit de asch en houtskool van hun kampvuren kan men opmaken, dat er toentertijd een rijkdom van boomen moet zijn geweest. Ook uit later tijd zijn er sporen van menschen gevonden: een graf dat dateeren moet uit het begin van onze jaartelling, en ander, dat nog enkele eeuwen jonger is. Maar daarna heeft geen der beide eilanden meer vaste bewoners gekend. Visschers zijn er een enkele maal geland. Gotlandsche boeren brachten er hun schapen om te grazen, jagers kwamen er heen om jacht te maken op de hazen, die er zich, doordat ze het rijk alleen hadden, snel vermeerderden. En verder is het eiland een geliefdkoosd zomerverblijf voor zeevogels. Sinds eenige jaren is het eiland dan ook vogelreservaat: het mag niet zonder bepaalde toestemming worden betreden en de vogels die er nestelen en broeden, staan onder speciale bescherming van de Zweedsche regering. De vogels. Dat

ADDERLEY STREET TE KAAPSTAD

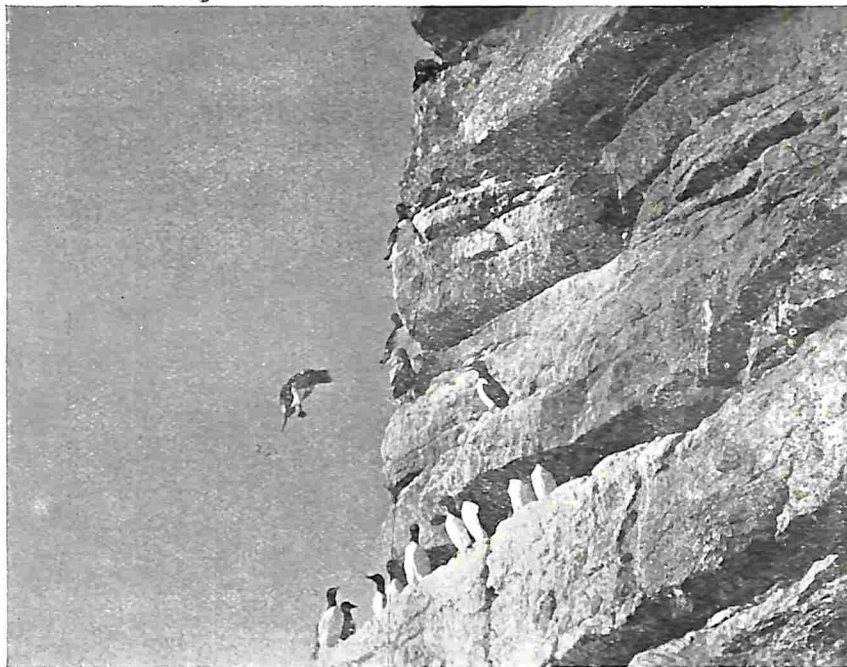

HET STADSLEVEN IN ZUID-AFRIKA. EEN MODERN HUIS IN EEN BUITENWIJK VAN JOHANNESBURG

zijn natuurlijk in de eerste plaats meeuwen en sterntjes van allerlei soort en grootte. Behalve de kokmeeuw, de zilvermeeuw, de groote en de kleine stern, die we van onze eigen stranden kennen, broeden er veel stormmeeuwen, witte vogels met zwarte vleugels, en mantelmeeuwen, die nog aanmerkelijk groter dan de zilvermeeuwen zijn. Beide soorten zijn aan onze kust zeldzaam. ☼ De eidereend, die bij ons slechts hier en daar voorkomt, bouwt hier zijn prachtig donzen nest, gevoerd en toegedekt met een weefsel van zijn eigen borstveeren. Ook andere wilde eenden broeden er graag, terwijl enkele valken hun nest hebben op de rotsen. ☼ Maar bekend zijn de beide Karels-eilanden om hun vogels: de zeekoeten, alken en zwarte zeekoeten, die er in grooten getale voorkomen. ☼ Er is slechts een enkele vogelsoort,

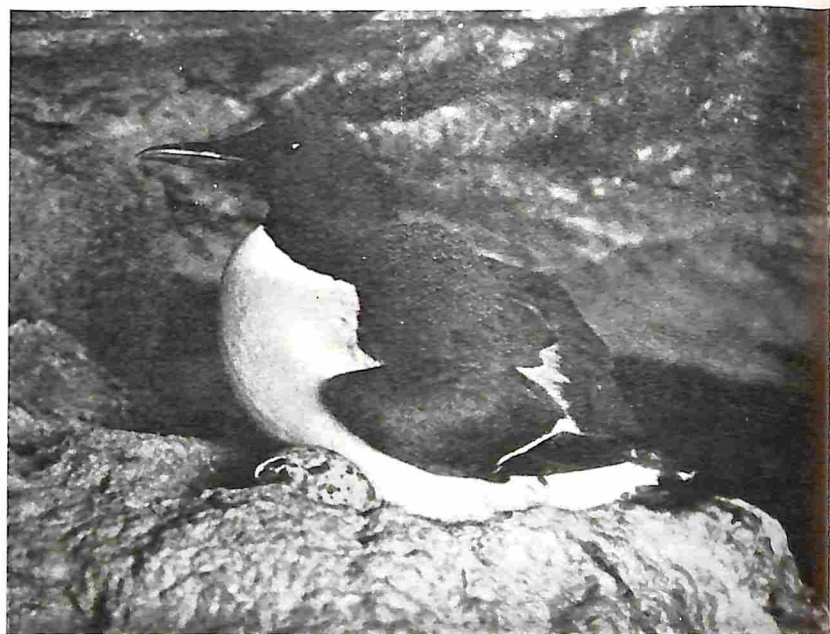
die op deze merkwaardige dieren lijkt: de pinguins van de Zuidelijke IJzee. De rechte, zittende houding, het kleine kopje, de nietige vleugels, die aan kleine, korte armpjes denken doen, het sterke contrast tusschen de witte buiken en de zwarte rugveeren, dat alles roept ons dadelijk het beeld der pinguins voor den geest. ☼ Maar er is één groot verschil: de bewoners van Karlsö kunnen vliegen, wat hun neefjes en nichten van het Zuidelijk halfrond niet kunnen. Ze vliegen zelfs snel en lang achtereen, hoewel de manier waarop ze daarbij met hun kleine, smalle vleugels door de lucht roeien, den indruk van een zenuwachtig geklapper maakt. ☼ En ondanks deze kundigheid, die hen zoo zeer beslist tot vogels stempelt, is er in vroeger eeuwen weleens getwist of deze dieren misschien ook visschen waren. En we mogen daar, als geleerde twintigste-eeuwers, om lachen: wie zulk een zwart-witten vogel wel eens heeft zien opduiken uit het water, waarbij hij zich met zijn vleugels voortbeweegt, moet toegeven dat de vorm van het lichaam, de spitse, kleine kop en de breede staart die als roer dienst doet, inderdaad sterk herinneren aan een visch. ☼ Het zijn heelderwetsche vogels, die stammen uit een tijd toen moeder natuur nog slechts visschen en kruipend gedierte geschapen had, en in twijfel scheen te staan hoe ze de bewoners van het luchtruim boetseeren zou. ☼ En zoo doen deze rotsbewoners denken aan een oud-adellijk geslacht, zeer voornaam, en met strenge tradities, maar niet altijd opgewassen tegen de concurrentie

plebs. ☼ Maar dat ééne ei is dan ook, in verhouding tot den

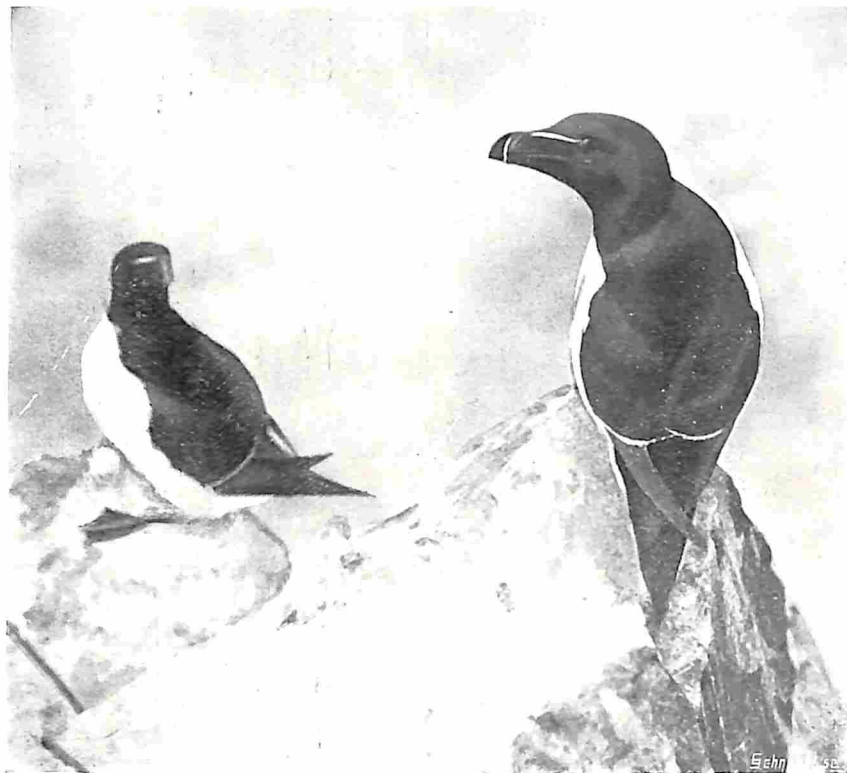
ZEEKOETEN OP DE KARELS-EILANDEN

een kunstwerk van de schepping. Ze kunnen verschillende tinten hebben: grijs, blauw of groen, met groote of kleinere roodbruine vlekken. Ze zijn peervormig en hun zwaartepunt ligt zoo, dat ze altijd in evenwicht blijven. Ze kunnen, als er tegen gestooten wordt, wel rondtollen, maar niet weggrollen, zoodat ze op het kleinste vlakje tegen de steile rots, volkomen veilig zijn. ☼ Soms broeden twintig, dertig vogels tegelijk in één half donkere grot. Ze zitten zoo dicht op elkaar, dat een vader-vogel, die moeder de vrouw een poosje aflossen komt, of haar wat eten komt brengen, er nauwelijks door kan. Ook is het op zulke broedplaatsen schemerdonker: of het nooit voorkomen zou, dat een zeekoet bij vergissing het ei van haar buurvrouw bebroedt?

BROEDENDE ZEEKOET

zeker geen schoonheden. De charme, die alle jonge dieren in hun hulpeloosheid eigen is, wil ik niet bestrijden, maar een jong meeuwtje is zeer veel kwieker en vroolijker dan de onhandig groote, half naakte jongen, die in de vuile grotten of op een klein rotsplateau ter wereld komen. Hoe het in een grot ruikt, waar een heele kinderkamer van zulk jong grut geregeld wordt gevoerd, waar zijzelf en hun ouders geregeld guano deponeeren en waar in het voorjaar géén groote schoonmaak gehouden wordt, vóór een nieuw geslacht de broedplaats van het vorig jaar betreft, dat laat zich beter raden dan beschrijven. ☼ Maar laten we daar niet te veel van zeggen. Hoe het geroken heeft in de grotten, waar onze voorvaders huisden en waar men, vele duizenden jaren later, de afval en etensresten nog in dikke lagen terugvindt onder den grond (maar niet heel diep onder den grond) moeten we ook niet vragen. ☼ Deze vogels zijn een jeugdwerk van de natuur. Merkwaaardige dieren, vol prachtige eigenschappen en eigen schoonheid. Dat in later eeuwen een praktisch soort vogel opgekomen is, kunnen we hun niet verwijten. ☼ Laten we dankbaar zijn dat op die beide afgelegen eilandjes in de Oostzee deze levende herinnering aan vervlogen tijden kan voortbestaan. J. E. K

ALKEN

ruig harig matje op het bovenste deel van het onderste hangende bloemblad, dat in de wandeling de lip wordt genoemd. Bij sommige Pogon-*Irissen* is die baard heel sterk ontwikkeld: een bekend voorbeeld zijn de gewone tuin-*Irissen*, *Iris barbata* (de naam zegt het al) en *Iris germanica*. De Apogongroep is dus baard-loos en heeft een volkomen

gladde lip. Als we nu de foto bezien, dan is dat uitwasje op de lip feitelijk geen vleesch en geen visch. Een baard is het zeker niet, maar volkomen glad kunnen we de lip toch al evenmin noemen. Inderdaad behoort *Iris tectorum* tot het derde, kleine groepje dat naast Pogon- en Apogon-*Irissen* bij de wortelstok-*irissen* gerangschikt is: de z.g. Evansia-groep. Dat is maar een betrekkelijk klein stelletje *Irissen*, meest species uit Noord-Amerika. Zij hebben geen baard, maar een kam, en een betere benaming is dan ook moeilijk te vinden voor dat wonderlijke vergroei-sel op het neerhangende bloemblad. ☼ Wie het zelf eens hier met deze wondermooie *Iris* probeeren wil, klimme bij voorkeur er niet mee naar zijn dak. Het Hollandse klimaat en de Hollandse

sehe dakgesteldheid zijn anders dan in Japan! Werkelijk succes kunnen we er alleen mee hebben, als we beneden in den tuin blijven en daar een plaatsje voor de wortelstokken zoeken in warm, voedzaam en doorlatend zand, liefst tegen

een zuidmuur, waar de plant veel zonnewarmte krijgt en de stok later goed afrijpen kan. We planten dan bij voorkeur in het voorjaar, leggen de wortelstokken horizontaal en dekken ze met ongeveer 5 cm grond. Op een gunstige plaats kunnen ze dan gerust eenige jaren blijven vaststaan. De bloei valt in den voorzomer, wanneer zooveel leden van die groote familie in bloei staan. *Iris tectorum* is onder hen zeker niet een van de minste.

L. S.

De Dak-Iris

ZOOALS bij ons op de oude boerenwoningen Donderkruid en Wit Vetkruid groeit, zoo tiert *Iris tectorum* op de daken in Japan. Met dit verschil dan, dat het daar niet zoo'n algemeen verbreid onkruid is als bij ons de beide succulenten. We kunnen in Japan de prachtige hiernaast afgebeelde *Iris* werkelijk soms „zoo maar” op het dak aantreffen. Heelemaal vanzelf is zij er dan overigens niet gekomen: het begin is geweest, dat de wortelstok met een balletje klei op het dak werd vastgezet, maar verder heeft de plant zich daar vrij ontwikkeld en groeide en bloeide er uitsluitend door wat er aan kwam waaien aan stof en zand en wat er aan regen uit de lucht kwam vallen. ☼ Wanneer wij nu de *Iris tectorum* van nabij bekijken, dan blijkt de bloem fijn genoeg te zijn om bezichtiging op korten afstand te kunnen verdragen. Wat dat betreft, verliest zij veel van haar bekoring, zoo uit de verte op het dak gezien! De foto geeft goed

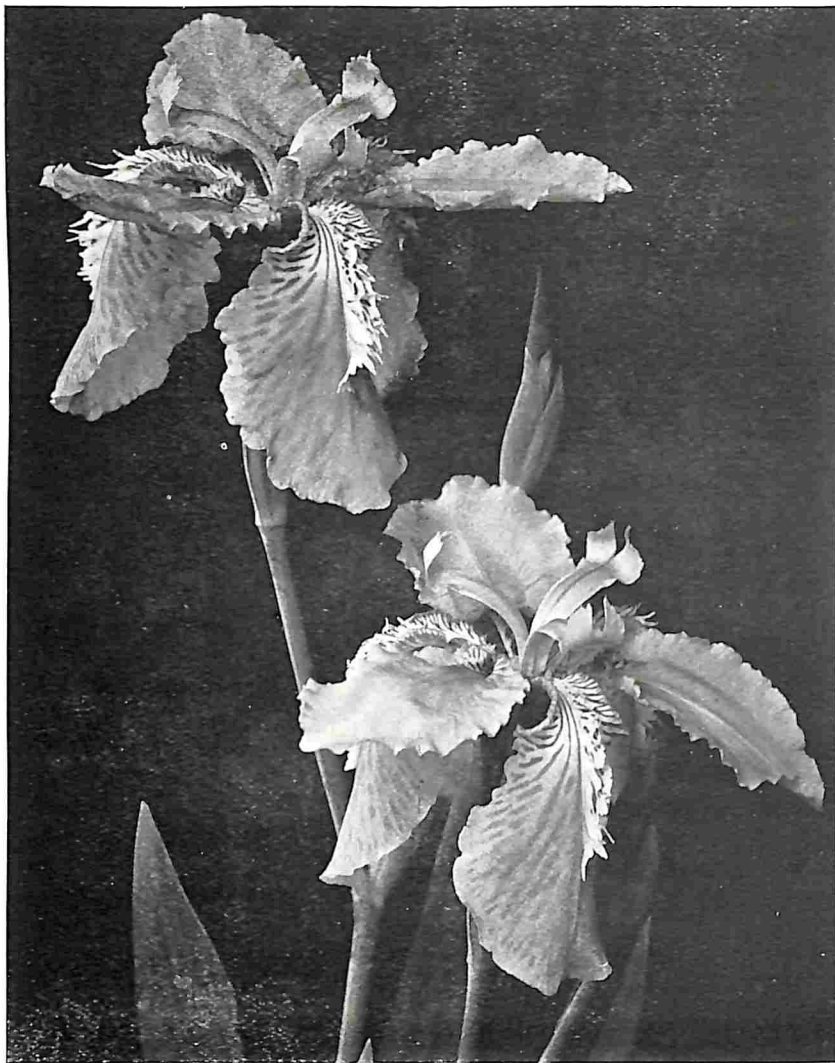

Foto van Tubergen

IRIS TECTORUM

den vorm weer: de kleur is zacht lila-achtig blauw met donkerder stippen en vlekken op de lip en iets van bruin aan den baard — of mogen we dat feitelijk wel een baard noemen? ☼ U weet waarschijnlijk wel hoe dat zit met die baard-*Irissen*. We onderscheiden de wortelstok-*Irissen* (waartoe ook *Iris tectorum* behoort) in een Pogon- en een Apogon-groep d.w.z. een groep mét en een groep zónder baard. De baard is een

„Ach”, antwoordde Briand geprikkeld. „dat zijn maar domme boeren, die niet weten, wat er in de wereld te koop is en die je alles op den mouw kunt spelden. We hebben ze in het geloof gelaten, dat ze tegen Engeland vochten en daarom toonden ze zoo'n onvergelykelijk élan”. Lloyd George moet daarop van het onderwerp afgestapt zijn . . .

De betrekkingen tusschen BRIAND en LLOYD GEORGE moeten nu niet bepaald van zeer vriendschappelijke aard geweest zijn. Lloyd George wilde op zekeren dag Briand à faire nemen over de koppigheid, die deze bij zekere diplomatieke onderhandeling getoond had. Hij herinnerde hem aan zijn herkomst uit het stijfhoofdige Bretagne, terwijl hij met verholene ironie de soldateske eigenschappen der Bretons prees. „Ik heb ze gedurende den oorlog bij een aanval gezien”, zei Lloyd George. „ze hebben een onvergelykelijk fanatisme”. ☼

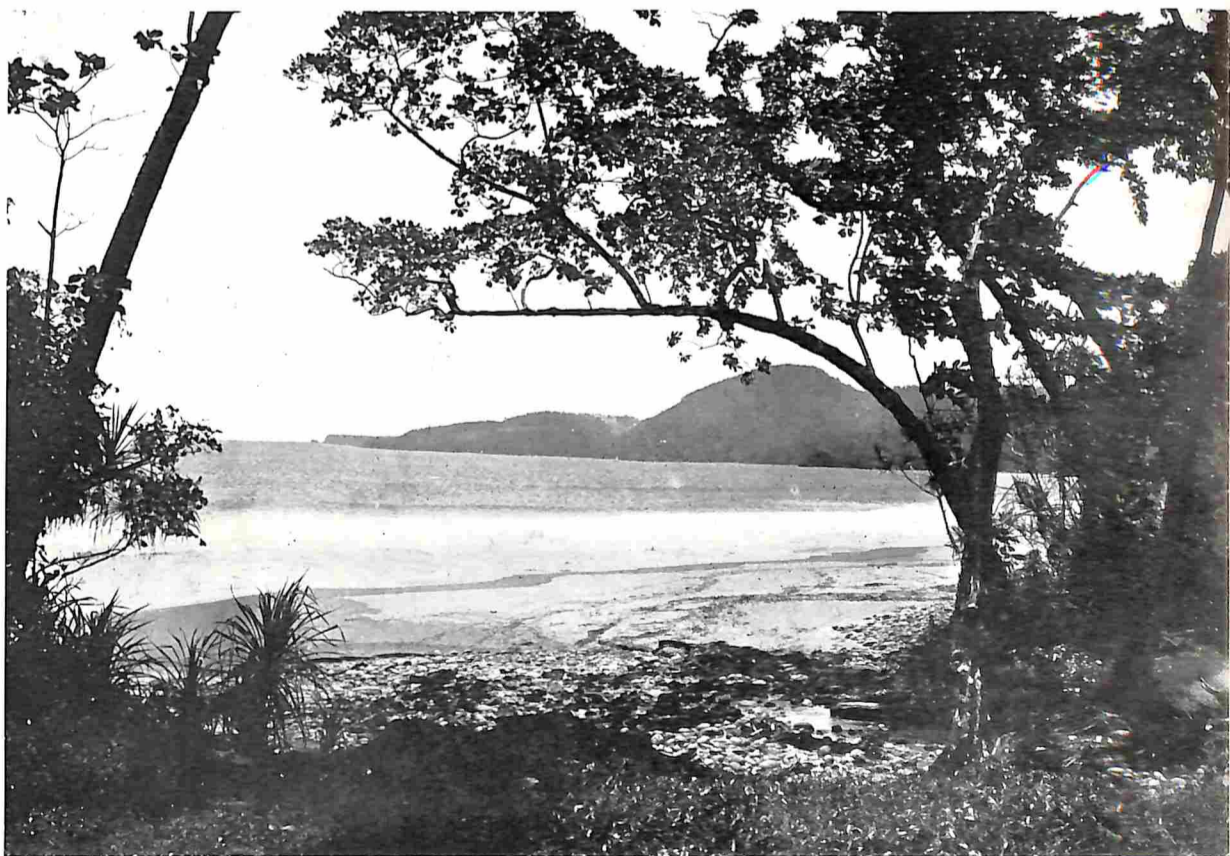
EEN BOSCHPAD EN EEN RIVIER, LOOPEND DOOR HET LAAGLAND — OERBOSCH — EEN DANKBARE VINDPLAATS VOOR SPOREN

SPOREN DER DIEREN IN HET VELD

DOOR H. J. V. SODY

ONS Indië is, in zijn geheel genomen, nog altijd een rijk dierenland. Beschouwt men alle diervormen, die hier leven, dan is er natuurlijk al heelmaal geen twijfel mogelijk aan de juistheid van deze bewering. Maar zelfs wanneer men opklimt tot de groep der, deels zeer groote, zoogdieren, ook dan nog mogen we hier zeer beslist spreken van rijkdom! Er leven hier zeer vele en verscheidene vormen en nog altijd zijn er genoeg streken, waar men volop tijgers kan vinden, of olifanten, beren, bantengs (oorspronkelijke wilde runderen), herten, zwijnen, om maar eens een greep te doen! Wel moet men dan soms een flink eindje „van huis” gaan om ze te vinden. Maar dat heeft de liefhebber er van tijd tot tijd wel voor over. En in het groote Indië is men ook van zelf reeds wat meer aan afstanden gewend dan in ons miniatuur-landje. ☞ Wanneer men nu zoo in de wildernis verblijft, op tournee, op jacht, op avontuur, of hoe men het ook moge noemen of beschouwen, en wanneer men dan soms zoo intens geniet van dien overvloedigen rijkdom en vooral ook van die grootsche ongereptheid om zich heen, dan komt telkens weer de wensch bij ons op om van onze ervaringen op die tochten tenminste een gedeelte vast te leggen, als een herinnering voor later, of om dan ook andere menschen een weinig van ons genoeg te kunnen laten meegenieten. Dit scherper vastleggen van zijn indrukken nu kan natuurlijk op diverse manieren gebeuren. Er is echter één speciale methode, die — in het bijzonder in Indië —, voor zoover ik weet, nauwelijks, of in het geheel géén, beoefenaars telt, die toch zeker mede één van de meest interessante is en waarover we het hier gaarne eens wilden hebben. En dat is: het bestudeeren en in teekening (of op een fotografie) vastleggen van de sporen van ons wild! ☞ Sporenkennis! Ziedaar een begrip, dat ons in onze jeugd zeer in het bijzonder aantrok. We dachten dan aan de Indianen uit onze toenmalige jeugdlectuur, die, met hun scherpe oogen elke kleinigheid op den grond waar-

nemend, als speurhonden hun, over een enormen voorsprong beschikkende, vijanden achtervolgden: aan de jagers, die hun wild door alle bosschen en velden heen met het grootste succes „opspoorde”. Ook in de oude Atjeh-krijgsverhalen komen de meest treffende gevallen van „spoorzoeken” voor! We lazen over de wondere vaardigheid van die sporenzoekers, die uit tientallen minimale bijzonderheden allerlei uiterst belangrijke gevolgtrekkingen wisten te maken: we geterst belangrijke gevallen van onder het lezen, maar — diep in ons binnenste school steeds een flinke dosis twijfel: of dit alles nu niet geheel (of althans grootendeels) „fantasie” was? Of er wèrkelijk uit het „spoor” van een mensch en van een dier zóóveel te lezen viel als die auteurs ons wel wilden doen gelooven? ☞ Wel, wie aan deze mogelijkheden twijfelt — men zou hem allereerst eens willen raden: hij overtuige zich persoonlijk! Hij ga het veld in en zoek naar sporen! Als hij ze vindt: wát zal hij er dan aan opmerken? ☞ Ik ver zeker U, dat hij er . . . bar weinig aan zal zien, indien al überhaupt „iets”. ☞ Dus: het is allemaal toch slechts fantasie? ☞ Allerminst! ☞ Niets is méér reëel dan de bedoelde mogelijkheid om uit een „spoor” een heele „geschiedenis” te lezen. ☞ Maar . . . dit eischt niet alleen zeer veel getraind opmerkingsvermogen — het eischt vóór en hoven alles: een zeer nauwgezette en grondige vóórstudie! Stellig: wie zóó maar eens op een goeden dag het bosch in gaat en (toevallig) een „spoor” vindt — och, hij staat een tijdje „dom” te kijken naar die indrukken in den grond, hij piekert wellicht zwaar: wát er in 's hemelsnaam nu eigenlijk valt „waar te nemen” en „op te merken”, doch in den grond „leest” hij niets, heelmaal niets, in dat spoor. ☞ Maar hoe zou dat ook kunnen? Welk menschenkind is er nog ooit in geslaagd een boek te lezen zonder alleréerst . . . het a-b-c te hebben geleerd, in klank zoowel als in geschrift? En het is de kennis van het a-b-c van de sporenkunde, die ons zeer grondig ontbreekt! Geen „letter” is den gewonen man er van bekend. En wanneer we dat a-b-c willen leeren, dan nog: wáár halen we het vandaan? Er zijn hier geen onderwijzers, geen leerboeken, waaruit men zijn kennis kan halen. Nog sterker dus: men moet hier niet alleen het a-b-c leeren, men moet hier als het ware allereerst zelf zijn eigen alfabet op dit gebied vormen! ☞ En dat alles is — wij kunnen het garandeeren — verre van gemakkelijk. Speciaal het begin ervan! ☞ In den grond weten wij oorspronkelijk zelfs niet eens precies wát we eigenlijk onder een „spoor” moeten verstaan! Laten we daarom beginnen met onze terminologie op dit gebied een weinig te vormen. ☞ Onder „sporen” in breeden zin willen we verstaan: alles wat een dier achterlaat als teekenen van zijn ter plaatse aanwezig geweest zijn. Dus, in de eerste plaats: de voetafdrukken. Maar verder óók bijvoorbeeld: grondom-

OOK HET INDISCHE STRAND IS SOMS ZEER RIJK AAN SPOREN VAN DIEREN

woelingen, vraatresten of beschadigingen aan planten of andere voorwerpen, verder de ontlasting, en zelfs de „lucht“, die het dier achterlaat, al is die lucht voor onze mensche-lijke reukorganen gewoonlijk niet waarneembaar. De „sporen“ behoeven zich dus allerminst altijd op den grond te bevinden! Men denke nog als voorbeeld aan het zoogenaamde „hemelspoor“ van het hert. Zie ook in het volgend nr. de achtergelaten nagelschrammen van een Maleischen honingbeer, die een klapperboom doodelijk heeft gewond door het uitvreten van den zachten top, het zoogenaamde palmiet (iets wat op Sumatra en Borneo verre van zeldzaam voorkomt).

☞ In engeren zin kunnen we echter onder „het spoor“ tòch wel verstaan de reeks van voetafdrukken, die het dier na het passeeren in den grond achterlaat. Dit spoor bestaat dan dus uit een aaneenschakeling van losse voetafdrukken. Elk van deze afdrukken op zich zelf moeten we dan nog ter onderscheiding aanduiden als „prent“ (een goed Hollandsch woord!). „Sporen“ en „prenten“ worden zoo dus verschillende begrippen. ☞ We hebben boven al uiteengezet, hoe het zoeken en bestudeeren van sporen raakt aan één van onze „primitieve“ (jeugd) instincten. En dat zou reeds voldoende kunnen zijn als rechtvaardiging om hier eens iets over sporenkennis te vertellen. ☞ Maar de zaak gaat stellig dieper. We mogen ook gerust spreken van een zeker nut van sporenkennis. En wel: 1. Voor den algemeenen dierenliefhebber, onderzoeker, beschermer. Want — hoezeer er in een bepaald gebied nog vrij wat wild aanwezig moge zijn — men ziet het wilde gedierte-zèlf toch eigenlijk maar héél zelden! Er zijn vele streken op Java, waar bijvoorbeeld panters nog volstrekt niet zoo erg zeldzaam zijn. Maar, hoe vaak gebeurt het, dat men in de panterrijkste streek een panter te zien krijgt? Er zijn ervaren jagers genoeg, die nog nimmer zulk een dier in het wild „tegenkwamen“. Het groot wild is schuw, het verbergt zich (en gewoonlijk met veel talent), houdt er vaak een nachtelijke levenswijze op na. Alles bijeen dus: men loopt door een wildrijke streek en „men ziet niets“ van dat wild! Tenzij... men met kennis van zaken let op de sporen! Die zijn er ten allen tijde, — al moet men, óók in ons Indië, wel eens zeer speciaal „leeren“ ze te vinden! Dan opeens beseft men, dat dit terrein wel degelijk rijk bevolkt is. ☞ En bovendien is uit deze sporen vaak ook nog heel wat méér te leeren omtrent de levenswijze der dieren dan uit zoo'n toevallige momenteele ontmoeting. De laatste vormt vaak voor ons een „onvergetelijk moment“, het is waar, — maar de sporen kunnen we desgewenscht op ons gemak bestudeeren! Een enorm voordeel. Wie op Java zag ooit een panter een aap grijpen en opeten? Hoe zouden we eigenlijk zelfs iets van dit (zèér geregeld voorkomende!) gebeuren weten — wanneer het niet de panter-ontlasting was, die, door de groote hoeveelheden apenhaar, die ze kan bevatten, ons den gang van zaken had leeren kennen? ☞ 2. Voor den jager! En wel vooral bij den nobelsten vorm van jacht: de achtervolgingsjacht „op het spoor“ (in tegenstelling met de drijfjacht, waarbij men het wild naar den jager toe laat drijven, een zeker wel wat minder „eделе“ vorm van jacht dan de eerstgenoemde). Al ware het bijvoorbeeld slechts om zich de moeite te besparen van een lange achtervolging, die uiteindelijk bekroond zou worden met de teleurstellende ontdekking, dat men een (beschermd) vrouwelijk dier (hert, kidang, banteng) heeft ingehaald! De jager moet uit het spoor op zijn minst kunnen aflezen of het betrokken dier een mannelijk of een vrouwelijk individu is! ☞ Bovendien zou misschien nog kunnen zeggen, dat het den kleinvee-houder van nut zou kunnen zijn als hij uit de sporen den roover van zijn kippen zou kunnen onderkennen, etc.! ☞ Ik meen hiermee reeds voldoende „rechtvaardiging“ te hebben gegeven voor de hier te berde gebrachte liefhebberij van het „sporenzoeken“.

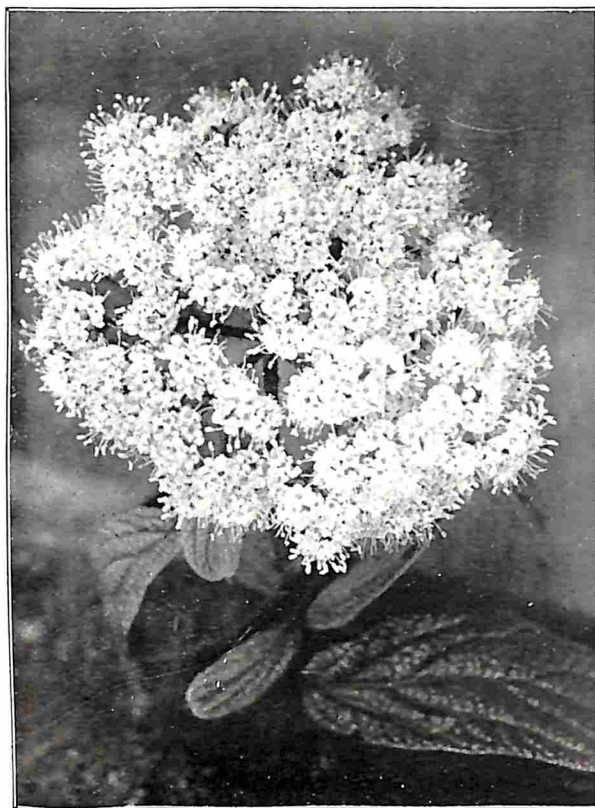

Foto ja. J. Abbing & Zonen, Zeist

VIBURNUM RHITIDOPHYLLUM

Viburnum Rhitidophyllum

DOOR G. KROMDIJK

HET is ongetwijfeld een dankbare taak over Viburnums te schrijven, want van dit geslacht komen in de meeste tuinen wel enkele soorten voor. Viburnum? Ja, misschien zegt die naam U niet zoo veel. Maar natuurlijk kent ge de Geldersche roos met haar fraaie witte bloemen en haar mooie roode vruchten; welnu dat is de Viburnum Opulus. En dan niet te vergeten de bekende Sneeuwbal, met haar rol-ronde bloeiwijzen, die naar den naam luistert van Viburnum Opulus sterile. Die twee komen veelvuldig voor, de eerste hoofdzakelijk verwilderd, de laatste in den liefhebberstuin. Jammer dat het sortiment zich bijna altijd tot deze twee soorten beperkt, temeer daar er juist nog zoo veel moois onder het geslacht Viburnum schuilt. ☞ We moeten nu even den tuin inwandelen om eens te kijken of er hier of daar nog heesters geplant kunnen worden. Het is er nu nog een geschikte tijd voor. Misschien is er hier of daar een heester doodgegaan, of moeten er elders weer wat verzet worden, waardoor nieuwe plantruimte ontstaat. Maar dan moeten we toch niet voetstoots zoo maar een paar Viburnums bestellen, want er zijn zoo veel soorten, en hun groeiwijze loopt zoo zeer uiteen, dat we met het planten voor de gekste situaties

zouden komen te staan. ☞ Wie wat moois wil hebben, moet eens de Viburnum carlesi bestellen. Die wordt niet hooger dan een meter, en bloeit in Mei met zuiver witte bloemen, die in knop mat-rose zijn en een heerlijken geur verspreiden. Dat is een ideale Viburnum voor kleinere tuintjes, en in het bijzonder voor den rotstuin. Hij stelt echter nogal hooge eischen aan den bodem, en daarom is het gewenscht, hem in een mengsel van bosch en veengrond te planten. ☞ Naast al deze bladverliezende Viburnums zijn er ook nog een paar groenblijvende soorten, die ook het aanplanten tenvolle waard zijn. ☞ Een van de mooiste is de Viburnum rhitidophyllum, die echter door zijn forsche groeiwijze voor kleine tuinen minder geschikt is. Op een goede open standplaats kan hij gemakkelijk een hoogte van twee Meter bereiken. Toch is hij wat standplaats betreft niet kieskeurig, want ook op een minder gunstige plek zijn nog wel goede resultaten te bereiken. De bladeren zijn ongeveer 25 cm lang en diep generfd. De bovenkant is licht-groen, de onderzijde wit-viltig. In den winter hangen deze

bladeren naar beneden, om maar zoo weinig mogelijk zon op te vangen, want dat zou maar tot een te vroegen groei prikkelen. De groote bloemschermen zitten aan het einde der takken en zijn wit-crème van kleur. De bloemen worden gevolgd door roode vruchten, die later zwart kleuren. Men behoeft er niets aan te snoeien, behoudens een verkeerd groeienden tak. We mogen niet eindigen zonder Uw aandacht nog even te vestigen op de zeldzaam mooie Viburnum davidii. Dit is een soort van de laatste jaren, en dus nog betrekkelijk een nieuwigheid. Het struikje wordt niet hooger dan 80 à 90 cm, en is rijk bezet met glanzend groene bladeren. De witte bloemschermen worden gevolgd door blauw-zwarte, ovale vruchten. Doordat hij nogal vrij breed uitgroeit, is het een schitterend struikje voor den rotstuin. Natuurlijk is hij ook voor andere doeleinden te gebruiken, bijv. als voorbeplanting van een heestergroep. Neen, deze hier genoemde Viburnums mogen in Uw tuin niet ontbreken!

RIO DE JANEIRO

DOOR R. B. VAN WULFFTEN PALTHE

BRAZILIE'S hoofdstad behoort ongetwijfeld tot de mooiste steden der wereld. Er zijn zeker plaatsen, die het in details van Rio winnen, maar ik geloof niet, dat één van deze al de eigenschappen, die te samen het begrip stadsschoon vormen, in zóó hooge mate in zich

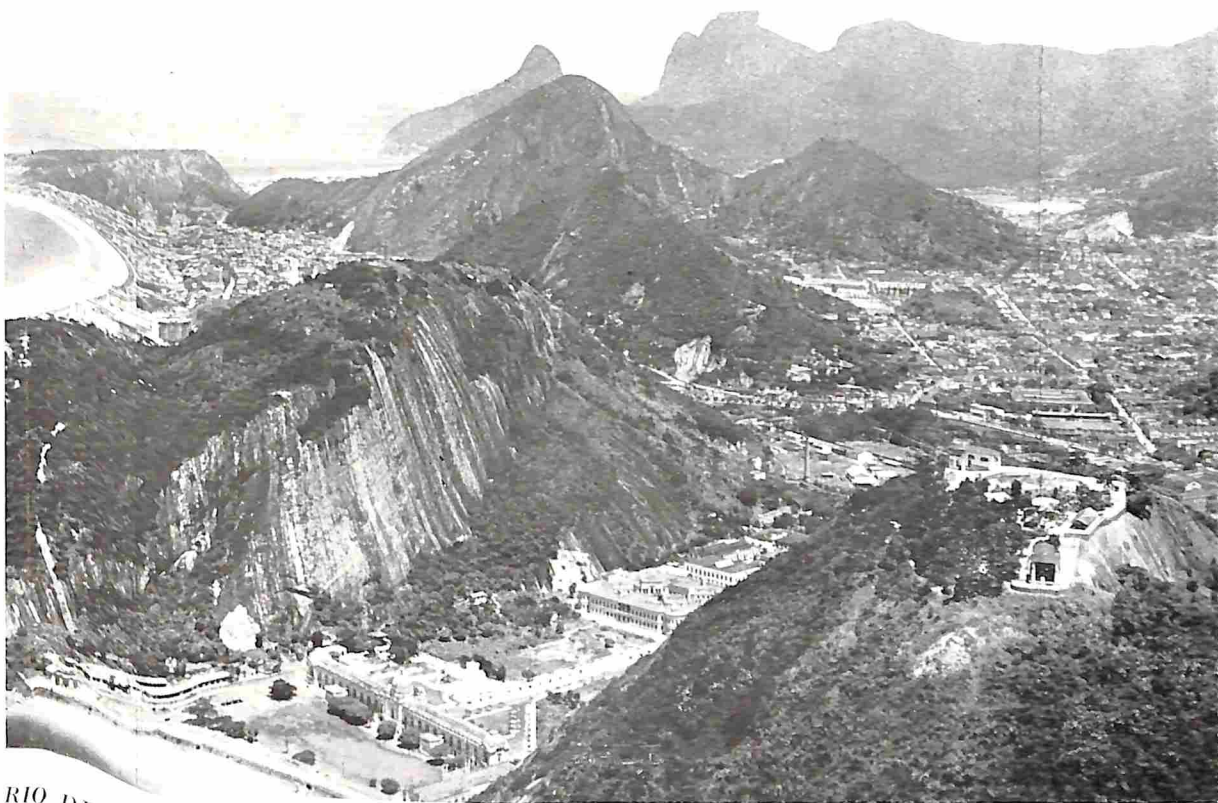

DE PRAÇA FLORIANO TE RIO DE JANEIRO

vereenigt als Rio de Janeiro doet. ☼ De baai, waarlangs de stad zich over een lengte van wel 28 K.M. uitstrekt, doet door haar grootte en de bergachtige, met stadjes bezaaide oevers aan een Italiaansch Alpenmeer denken. ☼ Steile heuvels en bergruggen, gedeeltelijk met oerwoud bedekt, met toppen van meer dan 700 M. hoog, dringen tot in de stad door. De breede Avenida Rio Branco met haar enorme paleisachtige gebouwen heeft op de spitsuren Parijsche allures. ☼ Villawijken bedekken de lagere heuvels en strekken zich langs het strand van den Atlantischen Oceaan uit. ☼ De pleinen, de uitgestrekte parken en de talrijke tuinen in de woonwijken, waarin de prachtigste en weelderigste planten en boomen, maken een groot deel van Rio tot een ware tuinstad. ☼ Maar behalve een mooie stad door ligging en bouworde, is het ook een schilderachtige en interessante stad, vol verrassingen en afwisseling, bewoond door een miljoenenbevolking, voortgekomen uit alle mogelijke rassen, van de

den rijzen uit de huizenmassa geïsoleerde heuvels en bergruggen op, tot 380 m hoog en gedeeltelijk met oorspronkelijk bosch bedekt, die de stad in natuurlijke wijken verdeelen, waarvan enkele slechts door een tunnel te bereiken zijn, al zullen de straatjongens nog wel alpenpaadjes over den kam kennen. ☼ Zelfs een echte berg, de 730 m loodrecht omhooggaande Corcovado, ziet kans midden in de stad te verzeilen, nu Rio, dat in oppervlakte Londen nabij komt, haar vangarmen langs den Atlantischen Oceaan-oever begint uit te strekken. ☼ De grondvesters van de stad hebben dan ook moeilijk kunnen voorzien, dat hun vestiging zich zóó zou uitbreiden. ☼ De Hugenoot Villegaignon, Vice-Admiraal van Bretagne, die in 1553 de eerste kolonie stichtte (de Portugees Conçalo Coelho, die 1en Januari 1502 de baai ontdekte, heeft zich slechts met dit feit vergenoegd) achtte een der talrijke eilanden in de baai voldoende groot — en waarschijnlijk ook veiliger — voor den bouw van een nederzetting. ☼

Vijftien jaar later, toen de Franschen door de Portugeezen verdreven waren, ontstond de eerste vestiging op den vasten wal, die oorspronkelijk Sao Sebastian gedoopt werd, naar den krijgsman-heilige, en den toen regeerenden Portugeeschen koning, doch al spoedig den naam van Rio de Janeiro ontving. Ofschoon de plaats voortdurend in bloei toenam, steeds uitgelegd moest worden en in 1763 tot hoofdstad van de kolonie Brazilië aangewezen werd, vonden haar bewoners tot voor \pm 60 jaar voldoende ruimte op de smalle vlakke kuststrook. ☼ Pas in het laatst van de vorige en het begin dezer eeuw noopte de steeds wassende immigrantenstroom de stadspalen tot diep in het gebergte te verplaatsen. ☼ Wij hebben onderdak gevonden op een der mooiste punten van de stad, op een der toppen, \pm 120 m hoog, van den bergrug, waarop de wijk Santa Theresa gebouwd is, in een ouderwetsch landhuis, omgeven door een uitgestrekt park, dat een groot deel van

RIO DE JANEIRO BREIDT ZICH IN ALLE RICHTINGEN OM EN TUSSCHEN DE HEUVELS AAN DE BAAI UIT

onzen berg inneemt. Vroeger was het de zetel van de Noorsche ambassade, maar sedert bij de beau monde de trek naar de nieuwe modewijk aan den Atlantischen Oceaan, naar Copacabana, begonnen is, is het, zooals zoo vele deftige huizen in deze buurt, tot pension gedegradeerd. Het uitzicht naar alle zijden is werkelijk wondermooi. We kijken op de baai en den nauwen ingang naar den Oceaan, waar het Pao de Assucar, het Suikerbrood — een steile rots, die aan den Monte Salvatore van Lugano doet denken — als een schildwacht op post staat, en op den hoogen Corcovadoberg, bekroond met een reusachtig Christusbeeld. ☼ Dichterbij zien we op de hellingen van Santa Theresa landhuizen en tuinen, waaruit de slanke koningspalmen overal omhoog steken en diep, meer dan 100 m beneden ons, ligt naar alle zijden de eindelooze, in scherp gescheiden vakken verdeelde stad. Liggen in de hooge wijken, op de toppen der heuvels, waar ook

in de warme maanden altijd een koeltje waait, de heerenhuizen, de lagere hellingen en de valleien zijn echte volksbuurten, waar vooral de negerbevolking talrijk is. Zonder regelmaat of orde, boven en gedeeltelijk op elkaar, liggen de huizen in het groen van bananen, inlandsche kampongs gelijk. ☼ We kunnen ons moeilijk voorstellen midden in een wereldstad te zijn. Vooral 's avonds, wanneer de wonderlijke gevormde Braziliaansche boomen in ons park fantastische vormen aannemen in het bleeke maanlicht en naar alle zijden, beneden in het dal en boven op de heuvels, de lichten gloeien, waarboven het door zoeklichten beschenen Christusbeeld schijnt te zweven, is het of wij in een sprookjeswereld verplaatst zijn. Het overkomt ons meermalen, dat wij den geheelen dag onzen heuvel niet verlaten. In den laten namiddag dalen we met ons bergtrammetje nog wel eens naar de Avenida Rio Branco af, die tusschen 5 en 7 uur aan de Parijsche boulevards doet denken. ☼ Vormen in Spaansche en vooral in Portugeesche steden de mannen de overweldigend groote menigte van slenteraars, te Rio zijn de dames meer geëmancipeerd en trekken er ook zonder man of ma op uit. Opvallend groot is het aantal vrouwen op straat. Mooi kan nu eenmaal ieder-

een niet zijn, maar allen doen haar uiterste best het te lijken. ☼ Er zullen dagelijks heel wat centenaars poeder, verf, vernis en wat meer voor een vrouwentoilet noodig is, gebruikt worden. Zonder uitzondering zijn zij, de negerinnen inclus, opgemaakt, ofschoon vele dat naar Nederlandsche begrippen absoluut niet noodig hebben. Blank is het meerendeel van haar niet precies, maar in dit zonneland misstaat de donkere, warme tint in het geheel niet. Het is werkelijk een lust voor de oogen al dat vrouwvolk te zien flaneeren. Natuurlijk zijn zij alle in zijde en pijnlijk geschoeid; een nummer grooter zouden de meesten wel kunnen gebruiken. ☼ Eigenlijke café's telt Rio zeer weinig; confiseriën en theehuizen nemen hun plaats in. De Engelsche wijze van thee zetten is ook hier doorgedrongen en taartjes bakken verstaat men uitstekend. ☼ Dat Rio geen fabrieksstad, en zelfs geen groote handelsstad is, is te merken aan het naar verhouding geringe aantal vrachtauto's dat men in de stad ziet. Bijna alle voertuigen zijn personenauto's, bussen en trams. De laatste, zonder uitzondering open wagens, brengen ons overal voor een miniem bedrag. Gewoonlijk voor 2½ cent; als het

erg ver is, zoo drie kwartier, voor 5 cent. ☼ Kaartjes worden niet uitgegeven; boven iedere bank hangen een paar lussen aan ijzeren stangen. Bij iedere betaling van 200, 300, of 400 reis trekt de conducteur aan de corresponderende lus, waarop in een soort klok, aan den voorwand bevestigd, onder een der getallen 200, 300 of 400 een cijfer verspringt. Behalve eerlijk — we bemerkten nooit dat de conducteur met het trektouw smokkelde — moet de conducteur ook een ware acrobaat zijn. Gewoonlijk is er maar één per twee wagens; wel 100 maal gedurende een rit springt hij af en op. En het laatste is een heele kunst, want de jonge Brazilianen gaan bij voorkeur aan de tram hangen, zelfs al is er zitgelegenheid in overvloed. ☼ De meest geliefde en deftige woonwijk is tegenwoordig Copacabana, aan het strand van den Atlantischen Oceaan; eigenlijk een afzonderlijke stad, die door een wel is waar smalle, doch hoogen en steilen bergrug van de

andere wijken gescheiden is. Het is een zuivere luxe-wijk, waar niets dan villa's en enkele hotels en winkels zijn. 6 km lang en enkele honderden m breed. Het geheele jaar door wordt er druk gebaad, echter — merkwaardig voor een badplaats — ontbreekt er iedere openbare ontkleedgelegenheid; geen badkamertje is op het strand te zien. Maar dat maakt het bad exclusief; zodoende kunnen, behalve de villabewoners uit de buurt, alléén eigenaars of huurders van auto's (de tram vervoert geen passagiers in badmantels) uit andere stadsgedeelten daar baden. Aan volksbaden en andere democratische dingen doet men hier nog niet! Wel is er een pompeus ingericht casinogebouw, natuurlijk met speelgelegenheid, waar zich altijd een dichte menigte verdringt. Mannen betalen 10 milreis (1 milreis is ± 12 cent) entré, maar mogen hun entrékaart als speelfiche inzetten, dames hebben vrijen toegang. Zou daar de diepere psychologische gedachte aan ten grondslag liggen, dat men mannen speelgeld in de hand geven moet om hen te doen beginnen; vrouwen zonder dat wel spelen? Rio heeft een aantal gelegenheden voor uitstapjes in de omstreken (of omstreken kan ik die niet noemen, want, al moeten we er soms een uur over trammen, de meeste liggen in de stad),

THERESEPOLIS, OP EENIGEN AFSTAND VAN RIO DE JANEIRO

die de crême van de crême van deze merkwaardige stad vormen. ☼ Daar is in de eerste plaats het Pao de Assucar, per zweefbaan te bereiken, met prachtig uitzicht, ook 's avonds, over de stad, 200 m hoog zweeft de cabine boven de met zwaar bosch bedekte lagere heuvels. ☼ Nog grootscher is het uitzicht van den Corcovado, waarheen een tandradbaan voert. Het uitzicht herinnert aan den Gemiblik op Leukerbad; het hoogteverschil zal niet veel uiteenloopen. Het ruim 30 m hooge Christusbeeld, dat den top siert, is wondermooi getroffen en uit alle wijken der stad duidelijk zichtbaar. In den Botanischen tuin zijn een groote menigte tropische en sub-tropische planten van Afrika, Europa en Amerika samengebracht. Wijd vermaard is de tuin door zijn lanen van koningspalmen, alle oude knapen met zware, kaarsrechte stammen van wel 30 m hoog. De bamboestoelen worden hier zoo groot als in ons Indië en de Victoria Regia's, de waterplanten met op reusachtige schotels gelijkende blaren, doen maar weinig onder voor die in 's Lands Plantentuin te Buitenzorg. Voor vele Nederlanders is een palm een palm, zooals voor een echte Jordaner een

vogel een vink en een bloem een roos is; maar hier zijn wel 100 palmsoorten vertegenwoordigd, minstens even gevarieerd als de huidskleur en het uiterlijk der bewoners van dit land. ☼ Een der grootste attracties van Rio is de onmiddellijke nabijheid van het oorspronkelijke bosch, dat dadelijk aan de laatste huizen van de stad aansluit. Zijn andere grote

steden gewoonlijk door gecultiveerd landomgeven, in Rio is dit alleen maar aan één smalle zijde het geval. Met de tram zijn we in tien minuten in het echte oerwoud. Heelemaal onbeschaaft is het daar al niet meer; een hoogst moderne autoweg met prachtige, steeds wisselende doorkijken op de zee, het gebergte en de stad, doorkruist het woud en verbindt twee van Rio's uiteinden: San Silvester en Tijuca, met elkaar. Al ontleent de gladde, geteerde weg wel iets aan de oerwoud-idylle, het is toch wel zoo gemakkelijk. De 12½

IN HET DRENTSCHE GEHUUCHT WAPSE BIJ DIEVER

zonder overhaasting in 2½ uur af te leggen. Had den we met het kapmes een weg door het bosch moeten bannen, dan zou die wandeling ons waarschijnlijkenveel dagen gekost hebben. Het bosch wemelt van vogels en vlinders in schitterende kleuren: onder de laatste vallen reusachtige blauwe exemplaren op met een vleugelslag van wel 20 cm; ook verbeelden we ons colibri's

gezien te hebben. Van Alto da Bella Vista uit, waar de tram ons weer opwacht, kunnen op één namiddag bergtochten gemaakt worden naar toppen van meer dan 1000 m hoogte! ☼ Aan de overzijde der baai, daar waar deze maar enkele km breed is, ligt Nicteroy, de hoofdstad van den staat Rio de Janeiro (de stad Rio vormt met den naasten omtrek het autonome bondsdistrict). Ofschoon de plaats 150.000 inwoners moet tellen, kan ik er niets van vertellen; zelden zagen we een zoo stijllooze stad. Buitengewoon mooi is daaren-

WOONHUIS UIT 1737 TE HEEG IN FRIESLAND

schoon verheugen, mogen en druk bezocht worden, kunnen zij toch niet met Rio's allernaasten omtrek concurreeren en is en blijft de hoofdstad in alle opzichten de parel van het land.

tegen Paquetá, een van de wel 100 groote en kleine eilanden, waarmede de baai als het ware bezaaid is en die de bootvaart op zich zelf al tot een genoeg maken. Paquetá is een der grootste eilanden en in ongeveer een uur rond te wandelen. Veel Rioërs hebben daar kleine villa's en op trekjes en het eiland is in de zomermaanden een geheel Zondagsuitstapje, blijkende uit de vele café's en openluchtdansvloeren. Vele plekjes zijn werkelijk idyllisch mooi en rustig en doen met hun cocospalmen — een groote zeldzaamheid op deze kust — aan een Zuidzeeiland denken. ☼ Tot Rio's omstreken in wijderen zin behooren de bergstadjes Thereseopolis en Petropolis, per trein in 2½ en 1½ uur te bereiken. ☼

Petropolis is een stichting en de latere residentie van Pedro II, de laatste der twee keizers, die over dit uitgestrekte rijk geheerscht hebben. Ofschoon na diens afzetting in 1889 haar glorie getaand is, is het een luxestadje gebleven, de geliefde zomer-verblijfplaats van vele rijk-aards uit de hoofdstad. ☼ Thereseopolis is meer landelijk; hoogerbergen, waaronder de Dedo de Dios, de vinger Gods, zoo geheeten omdat de top den vorm heeft van een vuist met uitgestrekte wijsvinger, omringen het stadje. ☼ Ofschoon beider omstreken zich terecht in een roep van natuur-

schoon verheugen, mogen en druk bezocht worden, kunnen zij toch niet met Rio's allernaasten omtrek concurreeren en is en blijft de hoofdstad in alle opzichten de parel van het land.